

Technikum Nr 2 im. gen. Mieczysława Smorawińskiego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Kaliszu

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen
klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych (kształcenie ogólne).

Przedmiot: Biologia

Zakres: Podstawowy

I. OD GENU DO CECHY				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
<ul style="list-style-type: none"> ➤ określa rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej ➤ wymienia elementy budowy DNA i RNA ➤ wymienia zasady azotowe wchodzące w skład obu typów kwasów nukleinowych ➤ definiuje pojęcia: <i>genetyka</i>, <i>nukleotyd</i> ➤ wymienia rodzaje RNA ➤ definiuje pojęcia: gen, genom, chromosom, chromatyna, kariotyp, pozagenowy DNA ➤ przedstawia budowę chromosomu ➤ wymienia organelle komórki zawierające DNA ➤ wyjaśnia pojęcia: kod genetyczny, kodon ➤ wymienia cechy kodu genetycznego ➤ wymienia etapy ekspresji genów ➤ określa cel transkrypcji i translacji ➤ definiuje pojęcia: genotyp, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ definiuje pojęcia: inżynieria genetyczna, replikacja DNA ➤ wyjaśnia regułę komplementarności zasad ➤ omawia proces replikacji DNA ➤ określa rolę poszczególnych rodzajów RNA ➤ porównuje budowę i rolę DNA z budową i rolą RNA ➤ rozpoznaje na modelu lub ilustracji DNA i RNA ➤ definiuje pojęcia: nukleosom, chromosom homologiczny, komórka haploidalna, komórka diploidalna ➤ podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i rozrodczych człowieka ➤ oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu ➤ omawia sposób zapisania informacji genetycznej w DNA ➤ wyjaśnia znaczenie kodu genetycznego ➤ charakteryzuje cechy kodu genetycznego ➤ omawia przebieg transkrypcji i translacji 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia graficznie regułę komplementarności zasad ➤ wykazuje, że replikacja DNA ma charakter semikonserwatywny ➤ wykazuje związek między kwasami nukleinowymi a cechami organizmów ➤ przedstawia za pomocą schematycznego rysunku budowę nukleotydu DNA i RNA ➤ wyjaśnia różnicę między eksonem a intronem ➤ omawia organizację materiału genetycznego w jądrze komórkowym ➤ wskazuje i nazywa miejsca występowania DNA w komórkach prokariotycznych i eukariotycznych ➤ opisuje budowę chromatyny ➤ charakteryzuje budowę i rodzaje chromosomów w kariotypie człowieka ➤ odczytuje kolejność aminokwasów kodowanych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad ➤ określa rolę polimerazy DNA w replikacji DNA ➤ wykazuje rolę replikacji DNA w zachowaniu niezmienionej informacji genetycznej ➤ uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki ➤ uzasadnia różnice w budowie genomów bakterii i organizmów jądrowych ➤ podaje przykłady wykorzystania badań DNA w różnych dziedzinach życia człowieka ➤ analizuje schemat przepływu informacji genetycznej ➤ oblicza liczbę nukleotydów i kodonów kodujących określoną liczbę aminokwasów oraz liczbę aminokwasów kodowaną przez określoną liczbę nukleotydów i kodonów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zapisuje sekwencję nukleotydów mRNA oraz sekwencję kodującej nici DNA, znając skład aminokwasowy długiego odcinka białka ➤ uzasadnia różnice w budowie genomów bakterii i wirusów ➤ omawia przebieg procesu crossing-over i podaje znaczenie każdego z jego etapów ➤ wyjaśnia przyczyny powstania mutacji na poziomie budowy dna oraz podaje najczęstsze zamiany nukleotydów ➤ wskazuje przykłady naturalnych mutacji w przyrodzie. ➤ wyjaśnia przyczyny powstania często występujących chorób genetycznych oraz oblicza prawdopodobieństwo wystąpienia ich w przyszłych pokoleniach

<p>fenotyp, allel, homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia i rozpoznaje cechy dominujące i recesywne u ludzi ➤ zapisuje genotypy: homozygoty dominującej, homozygoty recesywnej i heterozygoty ➤ wyjaśnia zasadę dziedziczenia płci u człowieka za pomocą krzyżówki genetycznej ➤ wymienia przykłady chorób sprzężonych z płcią ➤ rozróżnia chromosomy płci i chromosomy autosomalne ➤ definiuje pojęcie rekombinacja genetyczna ➤ definiuje pojęcie mutacja ➤ rozróżnia mutacje genowe i chromosomowe ➤ wymienia czynniki mutagenne ➤ klasyfikuje mutacje ze względu na ich konsekwencje ➤ definiuje pojęcie choroba genetyczna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia rolę tRNA w translacji ➤ rozróżnia etapy ekspresji genów ➤ wykazuje zależność między genotypem a fenotypem ➤ omawia I i II prawo Mendla ➤ na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego ➤ wykonuje krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia jednego genu ➤ wymienia inne przykłady dziedziczenia cech ➤ wyjaśnia mechanizm ujawnienia się cech recesywnych sprzężonych z płcią ➤ wykonuje krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia chorób sprzężonych z płcią ➤ wymienia przykłady cech związanych z płcią ➤ definiuje pojęcia: chromosomy płci, chromosomy autosomalne ➤ opisuje znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu zmienności genetycznej ➤ wymienia czynniki mutagenne ➤ omawia skutki mutacji genowych ➤ omawia skutki mutacji chromosomowych ➤ charakteryzuje choroby jednogenne z 	<p>przez dany fragment mRNA przy pomocy tabeli kodu genetycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ nazywa cechy kodu genetycznego na podstawie schematów ➤ wskazuje i nazywa poszczególne etapy ekspresji genów w komórce ➤ określa znaczenie struktury przestrzennej dla funkcjonalności białek ➤ opisuje budowę cząsteczki tRNA ➤ omawia rolę rybosomów w ekspresji genu ➤ omawia badania Mendla ➤ wyjaśnia mechanizm dziedziczenia cech zgodnie z I i II prawem Mendla ➤ wykonuje krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia dwóch genów ➤ interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń homozygota, heterozygota, cecha dominująca, cecha recesywna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zapisuje sekwencję nukleotydów mRNA oraz sekwencję kodującej nici DNA, znając skład aminokwasowy krótkiego odcinka białka ➤ uzasadnia konieczność modyfikacji białka po translacji ➤ omawia różnicę w ekspresji genów kodujących RNA i białka ➤ omawia rolę polimerazy RNA w transkrypcji ➤ ocenia znaczenie prac Mendla dla rozwoju genetyki ➤ określa prawdopodobieństwo pojawienia się określonych genotypów i fenotypów potomstwa na podstawie genotypów rodziców ➤ uzasadnia różnice w dziedziczeniu genów zgodnie z prawami Mendla i genów sprzężonych ➤ uzasadnia, dlaczego mężczyźni częściej chorują na hemofilię i daltonizm niż kobiety 	
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ➤ klasyfikuje choroby genetyczne ze względu na przyczynę ➤ wymienia przykłady chorób genetycznych ➤ wyjaśnia, na czym polega profilaktyka genetyczna 	<p>uwzględnieniem sposobu dziedziczenia, skutków mutacji, objawów i leczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ charakteryzuje choroby chromosomalne z uwzględnieniem zmian w kariotypie, objawów i leczenia ➤ rozróżnia wybrane choroby genetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia przykłady innych sposobów dziedziczenia cech ➤ podaje przykłady mechanizmów dziedziczenia płci u innych organizmów ➤ interpretuje krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia chorób sprzężonych z płcią ➤ uzasadnia różnicę między cechami sprzężonymi a cechami związanymi z płcią ➤ wyjaśnia, w jaki sposób dziedziczy się hemofilę ➤ opisuje procesy warunkujące rekombinację genetyczną ➤ rozróżnia mutacje spontaniczne i indukowane ➤ klasyfikuje czynniki mutagenne ➤ wyjaśnia, na czym polegają poszczególne rodzaje mutacji genowych i chromosomowych ➤ wyjaśnia, w jaki sposób mutacje prowadzą do chorób nowotworowych ➤ analizuje dziedziczenie wybranej choroby 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia różnice między chromosomem X a chromosomem Y ➤ omawia przebieg procesu crossing-over ➤ analizuje rodowody pod kątem metody diagnozowania mutacji ➤ rozróżnia mutacje w zależności od rodzaju komórki, w której mają miejsce ➤ uzasadnia, że mutacje są źródłem zmienności organizmów ➤ dostrzega wady i zalety badań prenatalnych ➤ omawia znaczenie przeprowadzania testów pourodzeniowych 	
--	---	---	--	--

		<p>genetycznej jednogenowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, na czym polega poradnictwo genetyczne oraz wymienia sytuacje, w których należy wykonać badania DNA ➤ klasyfikuje badania prenatalne oraz dokonuje ich charakterystyki 		
BIOTECHNOLOGIA I INŻYNIERIA GENETYCZNA				
<ul style="list-style-type: none"> ➤ definiuje pojęcie biotechnologia ➤ wymienia przykłady produktów otrzymywanych metodami biotechnologii tradycyjnej ➤ wymienia przykłady praktycznego wykorzystania organizmów do rozkładu substancji ➤ definiuje pojęcia: oczyszczanie biologiczne, tworzywa biodegradowalne, biologiczne zwalczanie szkodników ➤ wymienia metody utylizacji odpadów komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia zastosowania fermentacji mlekowej ➤ przedstawia zastosowania fermentacji etanolowej ➤ wyjaśnia mechanizm biologicznego oczyszczania ścieków ➤ omawia zastosowanie testów uzyskanych metodami biotechnologicznymi do oceny stanu środowiska ➤ wyjaśnia, czym zajmuje się inżynieria genetyczna ➤ wyjaśnia, na czym polega: sekwencjonowanie DNA, elektroforeza, łańcuchowa reakcja polimerazy, sonda molekularna ➤ wyjaśnia cele tworzenia roślin i 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, na czym polega reakcja fermentacji ➤ uzasadnienia różnicę między biotechnologią tradycyjną a biotechnologią nowoczesną ➤ zapisuje reakcje fermentacji ➤ omawia istotę funkcjonowania biofiltrów ➤ wykazuje rolę mikroorganizmów w biologicznym oczyszczaniu ścieków ➤ charakteryzuje metody utylizacji odpadów komunalnych ➤ opisuje metody zwalczania szkodników z użyciem metod 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia wykorzystanie bakterii octowych ➤ omawia na przykładach znaczenie fermentacji mlekowej ➤ dowodzi pozytywnego i negatywnego znaczenia zachodzenia fermentacji dla człowieka ➤ dowodzi roli przetwarzania odpadów komunalnych jako alternatywnego źródła energii ➤ analizuje korzyści wynikające z zastosowania tworzyw biodegradowalnych zamiast tradycyjnych tworzyw sztucznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia przebieg reakcji fermentacji z wykorzystaniem cyklu Krebsa ➤ omawia przykłady wykorzystania biomonitoringu w ocenie stanu środowiska i w procesach przemysłowych ➤ określa możliwości zastosowania komórek macierzystych w nowoczesnej medycynie ➤ określa możliwości wykorzystania GMO w dziedzinach działalności człowieka wybranych przez nauczyciela

<ul style="list-style-type: none"> ➤ definiuje pojęcia: inżynieria genetyczna, organizm zmodyfikowany genetycznie, organizm transgeniczny, enzym restrykcyjny, wektor ➤ wymienia techniki inżynierii genetycznej ➤ wymienia cele tworzenia roślin i zwierząt zmodyfikowanych genetycznie ➤ definiuje pojęcia: diagnostyka molekularna, terapia genowa ➤ wymienia przykłady molekularnych metod diagnostycznych ➤ podaje argumenty za i przeciw stosowaniu technik inżynierii genetycznej w badaniach naukowych, medycynie, rolnictwie, przemyśle i ochronie środowiska ➤ wymienia przykłady organizmów będących naturalnymi klonami ➤ definiuje pojęcia: klonowanie, klon ➤ wymienia cele klonowania 	<p>zwierząt zmodyfikowanych genetycznie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ określa korzyści wynikające ze stosowania zmodyfikowanych genetycznie zwierząt w rolnictwie, medycynie, nauce i przemyśle ➤ określa cel molekularnych metod diagnostycznych ➤ podaje przykłady leków uzyskiwanych dzięki zastosowaniu biotechnologii nowoczesnej ➤ uzasadnia rolę organizmów zmodyfikowanych genetycznie w produkcji biofarmaceutyków ➤ wyjaśnia, na czym polega terapia genowa ➤ wyjaśnia znaczenie biotechnologii w otrzymywaniu materiałów medycznych nowej generacji ➤ udowadnia, że bliźnięta jednojajowe są naturalnymi klonami ➤ wyjaśnia, w jaki sposób otrzymuje się klony DNA, komórek, roślin i zwierząt ➤ uzasadnia swoje stanowisko w sprawie klonowania człowieka ➤ wyjaśnia, w jaki sposób GMO mogą wpłynąć negatywnie na środowisko naturalne ➤ rozpoznaje produkty GMO 	<p>biologicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia sposoby otrzymania organizmów transgenicznych ➤ wyjaśnia funkcję enzymów restrykcyjnych ➤ porównuje działanie ligazy i enzymów restrykcyjnych ➤ określa rodzaje modyfikacji genetycznych roślin oraz wskazuje cechy, które rośliny zyskują dzięki nim ➤ omawia kolejne etapy transformacji genetycznej roślin i zwierząt ➤ omawia badania prowadzone w ramach diagnostyki molekularnej ➤ omawia techniki otrzymywania biofarmaceutyków ➤ omawia możliwości związane z hodowlą tkanek i narządów w transplantologii ➤ charakteryzuje poszczególne rodzaje terapii genowej ➤ rozróżnia rodzaje terapii genowej ➤ omawia rodzaje rozmnażania bezpłciowego jako przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia zastosowanie metod biotechnologicznych do wytwarzania energii ➤ analizuje poszczególne etapy: elektroforezy, metody PCR i wprowadzenia genu do komórki ➤ określa cel wykorzystania sondy molekularnej ➤ analizuje argumenty za i przeciw genetycznej modyfikacji organizmów ➤ ocenia rzetelność przekazu medialnego na temat GMO ➤ rozróżnia molekularne metody diagnostyczne ➤ dowodzi skuteczności badania prowadzonych w ramach diagnostyki molekularnej w indywidualizacji procesu leczenia ➤ określa znaczenie wykorzystania komórek macierzystych w leczeniu chorób ➤ ocenia skuteczność leczenia schorzeń metodami terapii genowej ➤ analizuje kolejne etapy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykazuje możliwości wykorzystania diagnostyki molekularnej w różnych dziedzinach wiedzy ➤ omawia metody diagnostyki molekularnej, PCR oraz elektroforezy.
---	---	---	---	--

<p>DNA, komórek, roślin i zwierząt</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia argumenty za i przeciw stosowaniu zwierząt w eksperymentach naukowych ➤ podaje przykłady praktycznego zastosowania badań nad DNA w medycynie, medycynie sądowej, biotechnologii nowoczesnej, ewolucjonizmie i systematyce ➤ definiuje pojęcie profil genetyczny 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, na czym polega zastosowanie badań nad DNA w medycynie, medycynie sądowej, biotechnologii nowoczesnej, ewolucjonizmie i systematyce ➤ wyjaśnia sposób wykorzystania DNA do określenia pokrewieństwa oraz ustalenia lub wykluczenia ojcostwa 	<p>naturalnego klonowania</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia sposoby klonowania roślin i zwierząt ➤ rozróżnia klonowanie reprodukcyjne i terapeutyczne ➤ formułuje argumenty za i przeciw klonowaniu człowieka ➤ ocenia wpływ produktów GMO na zdrowie człowieka ➤ uzasadnia obawy etyczne związane z GMO ➤ omawia sposoby zapobiegania zagrożeniom ze strony organizmów zmodyfikowanych genetycznie ➤ podaje przykłady organizmów oraz pozyskiwanych od nich genów ➤ omawia metody śledzenia funkcjonowania wybranego genu ➤ omawia wykorzystanie badań DNA w medycynie sądowej ➤ uzasadnia znaczenie analizy sekwencji DNA w badaniach ewolucyjnych i 	<p>klonowania ssaków metodą transplantacji jąder komórkowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia przekaz medialny dotyczący klonowania, w tym klonowania człowieka ➤ uzasadnia rolę klonowania w zachowaniu bioróżnorodności gatunkowej ➤ omawia regulacje prawne dotyczące GMO w Unii Europejskiej ➤ ocenia przekaz medialny dotyczący badań naukowych oraz przewiduje skutki nierzetelnej informacji obecnej w mediach ➤ analizuje kolejne etapy metody ustalania profilu genetycznego ➤ przewiduje możliwe kierunki rozwoju inżynierii genetycznej na podstawie zdobytej wiedzy 	
---	---	--	--	--

		taksonomicznych		
OCHRONA PRZYRODY				
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia poziomy różnorodności biologicznej ➤ wskazuje trzy miejsca na Ziemi szczególnie cenne pod względem różnorodności biologicznej ➤ wymienia przykłady gatunków zagrożonych wyginięciem ➤ wymienia przykłady gatunków wymarłych ➤ wylicza czynniki wpływające na stan ekosystemów ➤ wymienia zadania ochrony przyrody ➤ wymienia motywy ochrony przyrody ➤ wymienia sposoby ochrony przyrody ➤ wymienia cele ochrony przyrody ➤ podaje przykłady ochrony in situ i ex situ ➤ wymienia formy ochrony przyrody w Polsce ➤ wskazuje na mapie parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia pojęcie różnorodność biologiczna ➤ omawia wskazany czynnik kształtujący różnorodność biologiczną ➤ wyjaśnia różnice pomiędzy poziomami różnorodności biologicznej ➤ uzasadnia praktyczne znaczenie bioróżnorodności dla człowieka ➤ podaje przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej ➤ wymienia miejsca najbardziej narażone na zanik różnorodności biologicznej ➤ podaje przykłady gatunków inwazyjnych ➤ uzasadnia konieczność ochrony przyrody ➤ omawia wybrane motywy ochrony przyrody ➤ omawia wskazany sposób ochrony przyrody ➤ wyjaśnia różnice pomiędzy sposobami ochrony przyrody ➤ podaje przykłady sytuacji, w których niezbędna jest ochrona czynna ➤ omawia formy ochrony obszarowej przyjęte w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej ➤ porównuje poziomy różnorodności biologicznej ➤ charakteryzuje wybrane miejsca na Ziemi, szczególnie cenne pod względem różnorodności biologicznej ➤ opisuje metody pozwalające na określenie poziomu bioróżnorodności ➤ omawia przyczyny wymierania gatunków ➤ wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej ➤ wyjaśnia przyczyny zanikania różnorodności biologicznej na świecie ➤ analizuje wpływ rolnictwa na zachowanie różnorodności biologicznej ➤ ocenia skutki wyginięcia gatunków zwornikowych ➤ omawia motywy ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analizuje wpływ różnych czynników na kształtowanie się różnorodności biologicznej ➤ analizuje zmiany różnorodności gatunkowej w czasie ➤ dowodzi istnienia trudności w określaniu liczby gatunków na świecie ➤ dowodzi istnienia różnic pomiędzy współczesnym wymieraniem gatunków a poprzednimi wymieraniami ➤ przewiduje skutki osuszania obszarów podmokłych ➤ omawia wpływ gatunków obcych, w tym inwazyjnych, na ekosystemy ➤ podaje przykłady działań w zakresie ochrony przyrody wynikających z poszczególnych motywów ochrony przyrody ➤ uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej ➤ wyjaśnia, dlaczego w 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje na przykładzie proces kształtowania się bioróżnorodności ➤ omawia wpływ działalności człowieka na ekosystemy i stan bioróżnorodności ➤ podaje przykłady motywów ochrony przyrody wynikających z elementów kulturowych, religijnych, militarnych, społecznych ➤ podaje dla każdego PN, rezerwatu biosfery i sieci Natura 2000 gatunki objęte ochroną ścisłą ➤ omawia zabiegi restytucji i reintrodukcji stosowane u poszczególnych gatunków roślin i zwierząt ➤ wymienia postanowienia zawarte w Agendzie 21 ➤ wymienia postanowienia wynikające ze „Szczytów Ziemi”

<ul style="list-style-type: none"> ➤ podaje nazwy parków narodowych i krajobrazowych położonych najbliżej miejsca zamieszkania ➤ wymienia po pięć nazw zwierząt, roślin i grzybów podlegających w Polsce ochronie gatunkowej ➤ podaje przykłady działań podejmowanych w ramach ochrony czynnej ➤ wymienia międzynarodowe formy ochrony przyrody ➤ charakteryzuje rezerwat biosfery jako międzynarodową formę ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia różnice pomiędzy formami ochrony indywidualnej ➤ rozpoznaje na ilustracji lub fotografii omawiane wcześniej rośliny, zwierzęta i grzyby podlegające ochronie gatunkowej ➤ wskazuje przykłady chronionych gatunków roślin i zwierząt występujących w najbliższej okolicy ➤ wylicza parki narodowe w Polsce uznane za rezerваты biosfery ➤ definiuje pojęcie zrównoważony rozwój ➤ omawia działalność organizacji zajmujących się ochroną przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ charakteryzuje koncepcje ochrony przyrody ➤ uzasadnia konieczność podejmowania działań prowadzących do zachowania różnorodności biologicznej ➤ charakteryzuje sposoby ochrony przyrody ➤ uzasadnia różnicę między ochroną bierną a ochroną czynną ➤ uzasadnia konieczność tworzenia banków nasion ➤ podaje przykłady gatunków, które restytuowano ➤ podaje przykłady działań, które dopuszcza się w przypadku ochrony częściowej ➤ wyjaśnia rolę poszczególnych form ochrony przyrody ➤ charakteryzuje park narodowy położony najbliżej miejsca zamieszkania ➤ klasyfikuje rezerваты przyrody ze względu na przedmiot ochrony i typ ekosystemu ➤ wymienia działania zakazane 	<p>stosunku do niektórych gatunków i obszarów stosowana jest ochrona ścisła, a do innych – ochrona częściowa</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, czym resystytucja różni się od reintrodukcji ➤ ocenia skuteczność ochrony in situ i ex situ ➤ wyjaśnia znaczenie otulin tworzonych wokół parków narodowych ➤ klasyfikuje parki narodowe według daty założenia lub wielkości ➤ określa znaczenie konwencji: ramsarskiej, CITES, bońskiej w ochronie przyrody ➤ uzasadnia konieczność globalnej ochrony przyrody ➤ ocenia znaczenie projektu Natura 2000 ➤ ocenia działalność organizacji zajmujących się ochroną przyrody ➤ ocenia stopień realizacji postulatów zrównoważonego rozwoju na świecie i w kraju 	
--	--	--	--	--

		<p>i dozwolone na obszarach podlegających ochronie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ określa znaczenie Agendy 21 ➤ wyjaśnia, na czym polega zrównoważony rozwój ➤ podaje przykłady międzynarodowych inicjatyw w zakresie ochrony przyrody ➤ charakteryzuje parki narodowe w Polsce uznane za rezerваты biosfery ➤ rozróżnia typy obszarów sieci Natura 2000 ➤ formułuje sądy dotyczące zasad zrównoważonego rozwoju oraz sposobów i możliwości wdrażania tych zasad		
--	--	---	--	--